

UN HRISOV DOMNESC INEDIT DIN SECOLUL AL XVI-LEA

ILEANA GR. MIRCESCU, MIHAI GABRIEL POPESCU

În anul 1574, în orașul București, voievodul Alexandru Mircea Mihnea (1568—1577) întărește lui Neagoe la Bărbuleț, și lui Dobrotă la Pietrari, cite o delniță de moșie, printr-un hrisov¹.

Cuprinsul hrisovului este cunoscut prin publicarea unei copii². Hrisovul a fost găsit cu o altă copie.

Comparînd cele două copii, ele prezintă deosebiri care nu se pot explica decît prin folosirea a două traduceri deosebite, dintre care una la o dată cînd originalul era mai lizibil³.

Traducătorul din 1845 nu a mai putut citi pe unii martori și mai ales luna scrierii hrisovului. Redăm textul traducerii și anexelor din 14 și 15 octombrie 1845, transcriindu-se cu litere latine.

„Copie tîlmăcită după hrisovul răposatului în fericire Io Alexandru Voierod.

Cu mila lui Dumnezeu Io Alexandru Voierod și domn a tot pămîntul Ungrovlahiei, fiul lui marelui și bunului Mircea Voierod, fiul lui Mihnea Voierod.

Dat-am domnia mea această poruncă a domniei mele, lui Neagoe cu fiii lui, ca să-i fie lui în Bărbulețu moșie, însă o delniță toată de pretutindenea, din cîmp, și din pădure, și din Siliștea, oricîtă i se va

¹ Hrisovul a fost oferit Muzeului județean Dîmbovița.

Este original, slavon, pergament cu dimensiunile: 31/24 cm, avînd pecete mică timbrată, păstrîndu-se hîrtia pătată de deasupra, cusută cu mătase albă, pe dos observîndu-se împunsăturile de ac. S-a găsit la un loc cu o copie tîlmăcită din 14 octombrie 1845, urmată de o lămurire a lui Isaia Monahul din Ploiești, ce o făcuse, și de legalizarea din 15 octombrie 1845 a judecătorecii județului Prahova.

² George Potra, *Tezaurul documentar al județului Dîmbovița (1418—1800)* — Muzeul județean Dîmbovița, Tîrgoviște, 1972, p. 119—120.

³ Prima traducere trebuie să fie din a doua jumătate a sec. al XVII-lea, cînd semnează popa Papa ca traducător din slavonește și martori în Tîrgoviște (1650—1696).

alege într-o acea delniță. Pentru că au cumpărat-o Neagoe de la Danciul fiul lui Zlate în 2300 aspri gata.

Și iar au cumpărat Dobrotă în Pietrari delnița aceea toată, din cimp, și din siliste și de pretutindenea, oricîtă i se va alege acea delniță. Pentru că au cumpărat-o toată de la Oprea fiul lui Zlate în 1150 aspri. Și din munte încă să aibă dinșii.

Pentru că au vîndut cei mai sus ziși boieri, de a lor bună voie, înaintea domniei mele și cu știrea tuturor megieșilor. Pentru aceea am dat și domnia mea mai sus zișilor oameni ca să le fie lor moșie, și ohabnica lor, fiilor lor, nepoților și strănepoților și de către nimenia nestrămutată după zisa domniei mele.

Iată la aceasta și mărturii am pus domnia mea ; pe jupîn Oancea vel droinic, și jupan Ivașco vel... [loc ș ers] și Mitrea comisul, și Gonțea paharnicu [loc ș ters] și Dragomir ispravnicu.

Și eu Șerban am scris.

În orașul București, luna.... 4 zile. Și de la Adam curgerea pînă în ziua de astăzi, leat 7082¹.

Autentificarea copiei este făcută de către judecătoria județului Prahova, pe care o redăm :

„Prezidentul judecătoriei județului Prahova.

Marin sin Popa Voicu din moșul Popescu, i Șerban sin Ion din moșul Terghișescu, i Marin Stan Popa din moșul Cărămidari și Ion sin Marin Băcu din moșul Băcescu, toți din satul Bărbulețu județul Dîmboviței, prin jalbă din partele cerînd să se adevereze această copie ce au zis că este tălmăcită de către sfinția sa Isaia monahul sin Cos [tantin] dintr-un acest oraș Ploiești din slovenește în limba rumânească după documentul ce au înfățișat, cu arătare că este atîngător dă moșia lor, din satul Bărbulețu, tot din județul Dîmboviții, și cu ei dinpreună venind în judecătorie și numitul tălmăcitor a încredințat că este tălmăcită copia aceasta dă însăși în curînt în curînt, după adevăratul document din slavonește în limba rumânească, cum și prin înscris din partele, a încredințat aceasta mai sus. Pă aceste temeiri s-a adevărit această copie ca să fie crezută.

1845 octombrie 15, nr. 7.664.

Prezident, [Indescifrabil]

Gref. [Indescifrabil]

¹ Aici urmează cu slove mari roșii iscălitura domnească, pecetie domnească bună cusută cu mătase albă.

„Această copie s-au tălmăcit, întocmai după cel vechi adevărat hrisov „slovenesc” în limba patriei Românești. Iar unde nu se cunosc mărturiile, fiind șterse, s-au lăsat loc deschis, cu graire „șters”, și s-au scris de mine însumi pe numele moșnenilor Cărămidari, din satul Bărbulețu, județul Dîmboviții, și spre credință mă iscălesc 1845 oct. 14 Isaia Monah sîn Constandin de la Sfînta Troiță, orașul Ploiești mahalaua Pescarilor”

În secolul al XVI-lea, la sudul masivului Leaota, sînt tes ate documentar aproape toate satele ce dăinuiesc și azi : Pucheni, Brebu, Runcu — la nord ; Gemenea, Bărbulețu și Piatra Iepii (atunci Podul lui Giurcă) — la sud de acestea ; Pietrari, Bădeni și Cucuteni — mai la sud. La începutul sec. al XVIII-lea apare și Riul-Alb atestat documentar ca riu, apoi topic și sat în partea de nord-est a moșilor obștilor Bărbulețu și Pietrari.

În toate celelalte sate, delimitate în general prin plaiuri cu direcția nord-sud, în sec. al XVI-lea pulsa viața unor locuitori Bărbulețu și Pietrari, cuprinzînd bazinul de nord al Riului Alb afluent al Dimboviței, pare-se să fi constituit, inițial o unitate. Danciu și Oprea, vînzătorii din hrisevul amintit, nu pot fi decît frați, fii ai lui Zlate, oameni liberi, locuind în Bărbulețu alături de alții. O „jupîniță Negoslava” (1597)⁵, un Vlad Văcarul și mai ales neamul cunoscut mai tîrziu sub numele „Bărboiești”, cu drept la 6 delnițe în Bărbuleț (răscumpărați din rumânie în 1638)⁶, de asemenea sînt cei mai vechi locuitori cunoscuți. Tradiția numelui Zlate, Zlata, Zlătești, păstrată în Bărbulețu pînă astăzi, pledează pentru continuarea vieții vechilor locuitori de aici.

La data emiterii hrisevului, aceștia se ocupau, în Pietrari și Bărbulețu, cu săpătura în „cîmp”. foloseau venitul „pădurii” și mai ales al „siliștii”, unde aveau case, gospodării, pomi.

În 1542, la Pietrari sînt menționați stupi, iar Țaima și numirea satului însăși presupune ca o veche realitate și ocupația pietrăritului, prin scoaterea pietrei pentru rișnițe, pietre de moară și cruci, din locul numit „Cheile Pietrarului”.

Creșterea vitelor, oilor, porcilor putea face obiectul schimbului, oricît de modest, cu Brașovul, unde în 1551, un Bărbulicean e înregistrat oficial, presupunîndu-se existența comerțului clandestin, pe potecile Leaotei, cu vite, piei etc.⁷

Mențiunea din hrisev : „și din munte încă să aibă dinșii”, ca pășune necesară pentru vite în timpul verii, dovedește vechimea proprietăților lor în munții învecinați așa cum prin acte, și desigur și de fapt, aveau celelalte sate : Cucutenii (Cucuteanca).

O veche tradiție păstrată la riurenii trași din moșneni spune că muntele „Rumânescul” a fost al lor dar că, neputînd plăti dările, l-au pierdut. În secolul trecut, între actele moșnenilor bărbuliceni, apăreau și date privind dimensiunile măsurătorilor altui munte : Cufuritu.

⁵ George Potra, *op. cit.*, p. 126.

⁶ *Ibidem*, p. 187.

⁷ Radu Manolescu, *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul* (sec. XIV—XVI), Ed. Științifică, București, 1965, p. 296.

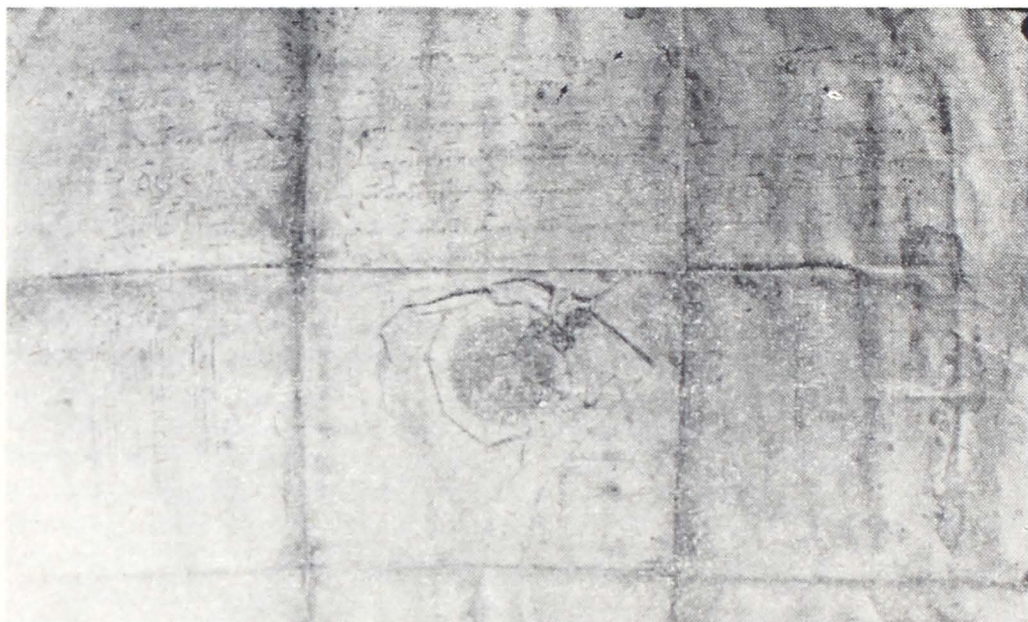

Fig. 1. Hrisovul din 1574 al lui Alexandru Mircea.

În locul vechilor oameni liberi sărăciți și decăzuți își făceau loc oamenii voievodului, oameni de încredere. Așa trebuie să fi fost și Neagoe și Dobrotă din hrisovul de față.

Mai târziu se adaugă alții : Brașov (1597)⁸, Macru (o tradiție din Rîul Alb spune că aceștia au fost oșteni), Stanciu Sinteș (a cărui soție văduvă se luptă cu rumânia în 1628) etc.

Cît de mare era o delniță (parte) de moșie cumpărată de fiecare din cei doi ?

La ieșirea din indiviziune — 1843 Pietrarii și 1847 Bărbulețu, moșiile acestor obști erau socotite avînd prima 6 delnițe, iar a doua 13 delnițe, deci o delniță, obiectul hrisovului pomenit, poate fi socotit ca avînd aceste mărimi : a șasea și a treisprezecea parte din Pietrari și Bărbulețu.

Urmașii vechilor moșneni în 1843 simțiseră nevoia ca, în prealabil, pentru formarea tabelelor cu drepturile fiecăruia lucrate de inginerul hotarnic să iasă cu drepturile vechi originale — cumpărare, răscumpărare de rumânie etc.

Hrisovul prezent, după ce stătuse cca. 250 de ani în satul Bărbulețu, a fost luat în păstrare încă cca. 150 de ani în satul Rîul Alb, de urmașii aceluiași Neagoe, păstrîndu-se la un loc cu traducerea din 1845 al lui Isaia Monahul, pe care am pomenit-o. Mențiunea că toți cei care

⁸ George Potra, *op. cit.*, p. 126.

au cerut traducerea sint din Bărbulețu, e în înțelesul de moșia Bărbulețu, că de fapt la acea dată locuiau în satul Riul Alb și Șerban sin Ion⁹ și Marin Stan Popa, zis Ologu, însuși deținătorul și transmitătorul prin urmaș al hrisovului.

Satele Bărbulețu, Pietrari și Riul Alb formînd o unitate, comuna Bărbulețu, se prezintă la împlinirea vîrstei testate documentar de aproape 400 de ani, într-o fermă nădejde și hotărîre pentru o viață din ce în ce mai omogenă și mai bună.

---

⁹ Alături de urmașii lui Neagoc, din hrisovul studiat aci, deținea un act vechi din 15 aprilie 1634 de eliberare de rumânie a moșului său Brașov, act păstrat pînă în 1924 în satul Riul Alb la urmașii țirgovișteni, tradus și publicat de prof. Alexandru Vasilescu în „Graiul Dimboviței“, nr. 1—2/1924.